

Motion till riksdagen 2018/19:297

av **Jonas Sjöstedt m.fl. (V)**

En mänsklig och rättssäker flyktingpolitik

---

1 Innehållsförteckning

1 Innehållsförteckning	1
2 Förslag till riksdagsbeslut.....	3
3 Inledning.....	6
3.1 Varför drivs människor på flykt?.....	6
3.2 Flyktingkonventionen	7
3.3 Feministisk migrationspolitik	8
4 Dra tillbaka den tillfälliga lagen	8
5 Ensamkommande barn och unga.....	9
5.1 Gymnasielagen och LMA.....	10
5.2 Amnesti.....	11
5.3 Avsaknad av id-handlingar	11
5.4 Stärk barnrättsperspektivet i utlänningslagen	12
5.5 Stärk barnrättsperspektivet i asylutredningen.....	12
5.6 Stärk genusperspektivet	13
6 En rättssäker asylprövning	13
6.1 Asylprocessen – brister i prövningen och långa handläggningstider	14
6.2 Tolkar.....	14
6.3 Exkluderingsärenden	15
6.4 Stöd från Migrationsverket och biträden	15
6.5 Åldersbedömningar.....	16
6.6 Rätten till biträde	17
7 EU:s flyktingpolitik.....	17
7.1 Vidarebosättningsförordning	18
7.2 Avtal för att stoppa människor på flykt	19
7.3 Lesbos	20

7.4 EU:s gränsbevakning	21
8 Lagliga vägar till Europa	22
8.1 Avskaffa visumkrav	23
8.2 Inför asylvisum	23
8.3 Avskaffa flygbolagens transportörsansvar	23
8.4 Öka antalet kvotflyktingar	24
9 Utvidga rätten till familjeåterförening	24
9.1 Familjeåterförening i praktiken	24
9.2 Ta bort 18-årsgränsen för familjeåterförening	25
9.3 Återinför sista-länken-bestämmelsen	25
9.4 Ändra femårsregeln för kärleksinvandring	26
9.5 Familjeåterförening för barn	26
10 Hbtq-personers rättigheter i asylprocessen	27
11 Återvändande	28
12 Verkställighetshinder	29

2 Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör återkomma med förslag om att dra tillbaka lagen om tillfälliga begränsningar av möjligheten att få uppehållstillstånd i Sverige och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör tillsätta en utredning för att se över utlänningslagen och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utredningen av asyllagstiftningen bör inkludera en översyn i syfte att stärka skyddet för dem som är mellan 18 och 21 år, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att en amnesti bör införas för de ensamkommande barn och unga som varit i Sverige i över ett år, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör återkomma med förslag om att se över lagen om medborgarskap för att ta bort bestämmelsen som säger att det tar längre tid att få medborgarskap för den som inte har id-handling, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör återkomma med förslag om att tydliggöra barnspecifika former av förföljelse som flyktinggrund i utlänningslagen och tillkännager detta för regeringen.
7. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör återkomma med förslag om att i utlänningslagen stärka barnets rätt att komma till tals och tillkännager detta för regeringen.
8. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör återkomma med förslag om inrättande av barnanpassade utredningsenheter på Migrationsverket och tillkännager detta för regeringen.
9. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör återkomma med förslag om en tidsgräns för start av asylutredningar som rör barn och tillkännager detta för regeringen.
10. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör återkomma med förslag om inrättande av en särskild inspektion för att säkerställa att Migrationsverkets rutiner och riktlinjer tillämpas rättssäkert och enhetligt och tillkännager detta för regeringen.
11. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör utreda behoven av ökad kunskap om ensamkommande flickor och specifika asylskäl för gruppen och tillkännager detta för regeringen.
12. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör tillsätta en utredning för att noggrant se över rättssäkerheten genom hela asylprocessen och tillkännager detta för regeringen.
13. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör återkomma med förslag om att säkerställa att asylprocessen följer EU:s asylprocedurdirektiv och grundläggande krav på rättssäkerhet och tillkännager detta för regeringen.
14. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen måste säkerställa att ambitionerna att korta ned handläggningstiderna inte påverkar rättssäkerheten och kvaliteten i asylutredningarna och tillkännager detta för regeringen.

15. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör se över regelverket och utbildningskraven för tolkar i asylprocesser samt säkerställa att bristande kunskaper hos tolkar inte drabbar asylsökande på ett orättfärdigt sätt och tillkännager detta för regeringen.
16. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör återkomma med förslag om hur rättssäkerheten i exkluderingsärenden kan stärkas och tillkännager detta för regeringen.
17. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör återkomma med förslag om att införa krav när det gäller biträdenas kunskaper och tillkännager detta för regeringen.
18. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör ändra uppdraget till RMV så att det tydligt framgår att inget barn får riskera att bedömas som vuxen och därmed fräntas sina barnrättigheter och tillkännager detta för regeringen.
19. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör utreda möjligheten att stärka rätten till biträde för asylsökande som väntas få uppehållstillstånd som alternativt skyddsbehövande och tillkännager detta för regeringen.
20. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige inom EU bör verka för en flyktingpolitik som värnar asylrätten och grundläggande mänskliga rättigheter och tillkännager detta för regeringen.
21. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige inom EU bör söka samarbete med de stater som vill ha en mer välkomnande och human migrationspolitik och driva detta samarbete kraftfullt och tillkännager detta för regeringen.
22. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige inom EU bör verka för att vidarebosättningsförordningen drivs igenom och att den inte används för att sluta avtal liknande det mellan EU och Turkiet eller s.k. humanitarian admission programmes och tillkännager detta för regeringen.
23. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör verka för att avtalet mellan EU och Turkiet sägs upp och tillkännager detta för regeringen.
24. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör verka för att EU slutar finansiera den libyska kustbevakningen och att relationer med Libyen bör bygga på full respekt för asylrätten och mänskliga rättigheter och tillkännager detta för regeringen.
25. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige genom EU och FN:s flyktingorgan (UNHCR) bör agera för en snabb evakuering och vidarebosättning av flyktingar och asylsökande från Libyen och tillkännager detta för regeringen.
26. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige som enskilt land såväl som inom EU och FN bör motverka alla beslut som innebär att asylrätten och flyktingars mänskliga rättigheter kränks och tillkännager detta för regeringen.
27. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör verka för att invånarna i Moria vidarebosätts inom EU och att förhållandena i lägret förbättras kraftigt under tiden och tillkännager detta för regeringen.
28. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör verka för att den europeiska gräns- och kustbevakningsbyrån avvecklas och tillkännager detta för regeringen.

29. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen skyndsamt bör verka för att inriktningen av den europeiska gräns- och kustbevakningsbyråns verksamhet ändras på ett djupgående sätt så att både asylrätten och skyldigheten att bistå skeppsbrutna respekteras och tillkännager detta för regeringen.
30. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör verka för att EU slutar hindra räddningsinsatser i Medelhavet och tillkännager detta för regeringen.
31. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen inom EU bör verka för att korta ned listan över visumpliktiga länder och för att visumkrav inte ska användas för att stänga ute flyktingar och tillkännager detta för regeringen.
32. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör verka för att EU möjliggör införande av asylvisum och tillkännager detta för regeringen.
33. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen inom EU bör verka för att transportörsansvaret avskaffas och tillkännager detta för regeringen.
34. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör återkomma med förslag på hur rätten till familjeåterförening kan stärkas och tillkännager detta för regeringen.
35. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör återkomma till riksdagen med förslag om ett borttagande av 18-årsregeln i utlänningslagen och tillkännager detta för regeringen.
36. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör återkomma till riksdagen med förslag om ett återinförande av sista-länkenbestämmelsen i utlänningslagen och tillkännager detta för regeringen.
37. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör återkomma med förslag på förändringar av bestämmelserna om anhöriginvandring i syfte att värna utsatta kvinnors situation, både i den tillfälliga lagen och i utlänningslagen, och tillkännager detta för regeringen.
38. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör återkomma med förslag på lagändring avseende rätten till familjeåterförening så att barn behåller rätten till familjeåterförening när de blivit svenska medborgare, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
39. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utredningen av utlänningslagen bör inkludera frågan om vad som gäller i de fall en person åberopar sexuell läggning som asylskäl men dolt sin läggning i ursprungslandet, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
40. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör säkerställa att Migrationsverket kan erbjuda tolkar med hbtq-kompetens och tillkännager detta för regeringen.
41. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör se över återvändandearbetet utifrån erfarenheterna från Röda Korsets arbete med återvändande och tillkännager detta för regeringen.
42. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör återkomma med förslag utifrån SOU 2017:84 Uppehållstillstånd på grund av praktiska verkställighetshinder och preskription och tillkännager detta för regeringen.

3 Inledning

Vänsterpartiet vill att Sverige och Europa ska ha en mänsklig, värdig och välkomnande flyktingpolitik. Alla ska ha möjlighet att söka skydd undan förföljelse och förtryck. Alla ska kunna få sina asylskäl prövade på ett rättssäkert sätt. För att det ska bli verklighet måste EU släppa in dem som söker skydd så att de kan få sina asylskäl prövade. Så ser det inte ut i dag. I stället byggs murarna runt EU ständigt högre och nästan alla legala möjligheter att ta sig till EU har täppts till. De som ändå lyckas ta sig till Europa har få möjligheter att påverka var de ska få leva sina liv. Sverige och övriga EU-länder kränker i dag systematiskt asylsökandes och flyktingars mänskliga rättigheter. För att ändra på det vill vi riva murarna runt EU, vi vill att fler länder ska ta sitt ansvar för mottagandet av människor på flykt och att de asylsökande ska få större inflytande över var de söker asyl. Dessutom krävs en rad ändringar i utlänningslagen för att säkerställa att skyddsbehövande och migranter får sina mänskliga rättigheter tillgodosedda och att de ges en rättvis och rättssäker prövning av skyddsskäl eller andra skäl för uppehållstillstånd.

I Vänsterpartiets Sverige är migration naturligt och självklart. Här kan människor på flykt hitta en fristad, andra kan återförenas med sin släkt, studera eller påbörja ett liv med den de älskar. Vårt Sverige sätter mänskliga rättigheter i främsta rummet.

3.1 Varför drivs människor på flykt?

I år, 2018, befinner sig över 68 miljoner människor på flykt runt om i världen, enligt FN:s flyktingorgan UNHCR. Varje dag tvingas 44 400 människor fly sina hem p.g.a. konflikt och förföljelse. 85 procent av dem som befinner sig på flykt finns i fattiga länder. Dessutom lever 10 miljoner människor som statslösa och nekas därmed tillgång till grundläggande rättigheter som utbildning, vård, sysselsättning och fri rörlighet. FN uppskattar att över 129 miljoner människor är i behov av humanitärt stöd, vilket är den högsta siffran någonsin. 2010 var motsvarande siffra 53 miljoner. Människor flyr framför allt från politiskt förtryck, krig och våld. De bakomliggande orsakerna är en ojämlik och orättvis värld samt klimatförändringarna. Samtidigt som vi arbetar för ett mänskligt och välkomnande mottagande av människor på flykt måste vi bekämpa de orättvisor, den ojämlikhet samt de krig, konflikter och klimatförändringar som ligger bakom flykten.

Världens konflikter utkämpas till största delen med vapen som tillverkats i den rika delen av världen. Vapenhandeln har genererat stora vinster för vapenindustrin samtidigt som den orsakar död, förstörelse och massflykt. Även Sverige bidrar aktivt till att människor tvingas fly genom att exportera vapen till länder som kränker grundläggande mänskliga rättigheter och till länder som för krig. Samtidigt växer gruppen klimatflyktingar p.g.a. att klimatet förändras och slår sönder människors möjligheter att leva i sin hembygd. Ökad konkurrens om minskande naturresurser skapar och förstärker väpnade konflikter. Även när det kommer till klimatflyktingar har vi i Sverige ett stort medansvar genom våra utsläpp av växthusgaser.

När behoven av hjälp är stora måste vi i den rika delen av världen ta vårt ansvar och hjälpa dem som är mest utsatta. Vi får aldrig använda de 68 miljoner människorna på flykt som ett argument för att stänga gränser och förvägra människor skydd. Ändå är det precis så Sverige och Europa agerat den senaste tiden. Denna politik måste förändras till en human och värdig behandling av människor på flykt.

3.2 Flyktingkonventionen

FN:s flyktingkonvention, som utgör grunden till asylrätten och människors möjligheter att få skydd undan krig och förtryck, kom till 1951. Delvis som en konsekvens av lärdomarna från andra världskrigets grymheter och för att möta de uppenbara behoven av en politik som värnar dem som utsätts för förföljelse, krig och förtryck. Men också för att praktiskt hantera det faktum att stora folkgrupper hade tvångsförflyttats p.g.a. kriget och nu levde i ett annat land än det de var medborgare i. De behövde få en fristad, asyl i det nya landet.

Flyktingkonventionen har uppdaterats med tilläggsprotokoll för att anpassas efter nya verkligheter. Den har varit och är viktig för att garantera skyddet för människor på flykt, men både ursprungskonventionen och tilläggen innehåller flera begränsningar som i grunden beror på när de tillkommit. Den mest påtagliga utifrån dagens situation är att den förutsätter att den människa som flyr befinner sig i landet där hen ska söka asyl, eftersom det var så situationen såg ut efter andra världskriget. Det finns inga bestämmelser i konventionerna som reglerar rättigheterna under själva flykten.

I dag är situationen en annan än när konventionen och tilläggen skrevs. Människor flyr från förtryck, förföljelse eller hotas av pågående krig. Ibland inom landets gränser, och ibland till ett grannland där det också råder svåra och osäkra förhållanden. Välbevakade gränser och visumkrav förhindrar i många fall människor från att röra sig över nationsgränser. Resorna, särskilt i de fall då smugglare krävs för att ta sig fram, är ofta dyra, vilket innebär att många människor inte har möjligheten att fly.

Flyktingkonventionen utgör också grunden för vilka som har rätt till asyl. I konventionen slås fast att rätt till asyl har ”en person som känner en välgrundad fruktan för att utsättas för förföljelse i sitt hemland på grund av ras, nationalitet, tillhörighet till en viss samhällsgrupp eller på grund av sin religiösa eller politiska uppfattning”. Många länder, däribland Sverige och EU-staterna, har mer långtgående bestämmelser. Utgångspunkten är dock densamma: att förföljelse, förtryck och krig utgör anledningar till att kunna få asyl. I svensk lagstiftning finns en bestämmelse om att särskilt och synnerligen ömmande skäl kan ge rätt till asyl. Det kan handla om svåra sjukdomstillstånd eller levnadsvillkor som gör det direkt stötande att avvisa eller utvisa de människor som är drabbade. Bestämmelsen har tillkommit efter starka folkopinioner som inte accepterat en lagstiftning som behandlar utsatta människor så inhumant. Den bestämmelsen är nu tillfälligt kraftigt inskränkt genom den lag som riksdagen röstade igenom i juni 2016. Även möjligheten att få asyl som klimatflykting har kraftigt begränsats i och med att skyddsgrunden övrigt skyddsbehövande – den enda skyddsgrunden som explicit nämner klimatflyktingar – har tagits bort i den tillfälliga lagen.

Att vara utsatt p.g.a. fattigdom, svält eller sjukdom ger enligt flyktingkonventionen inte rätt till asyl, trots att behoven av skydd inte nödvändigtvis är mindre för de drabbade. Den ekonomiska eller sociala situation som människor på flykt befinner sig i är ofta en nära följd av diskriminerande och förtryckande politiska beslut. I debatten har begreppet ekonomiska migranter kommit att användas, ofta godtyckligt, för att beskriva människor på flykt som inte har rätt till skydd enligt flyktingkonventionen. Den rika delen av världen har under senare år också blivit alltmer stängd för dessa grupper. På så vis används flyktingkonventionen för att begränsa möjligheterna att komma till den rikare delen av världen, snarare än att ses som en garanterad miniminivå för skydd.

Flyktingkonventionen behöver stärkas för att bättre motsvara dagens förhållanden.

3.3 Feministisk migrationspolitik

Vänsterpartiet är ett feministiskt parti. För oss innebär det att all vår politik präglas av en feministisk analys och ger samma möjligheter och rättigheter till alla människor oavsett kön. Vi för en feministisk migrationspolitik. Dagens svenska migrationspolitik präglas av patriarkala strukturer. Möjligheterna att ta sig till Europa, att få asyl, mottagandet och vägarna till etablering i Sverige är anpassade för män. Flyktvägen till Europa och Sverige är farlig och kantad av stor utsatthet. Resan över Medelhavet sker med livet som insats. Livet på flykt medför stora hot mot den egna säkerheten för alla. Kvinnor är särskilt utsatta. Rapporterna är många om sexuella trakasserier, övergrepp och hur kvinnor erbjuds tjänster från lägervakter, poliser och smugglare i utbyte mot sex.

Lagen om tillfälliga begränsningar i möjligheterna att få uppehållstillstånd i Sverige gör det ännu svårare för kvinnor att ta sig till Sverige genom att avsevärt inskränka möjligheterna till familjeåterförening. Kvinnor och barn tvingas nu ut i osäkra båtar på Medelhavet. Den enda vägen till permanent uppehållstillstånd blir att få ett fast arbete, samtidigt som vi vet att nyanlända kvinnor har svårare att få jobb än män. Vänsterpartiet tar patriarkala strukturer och bristande jämställdhet på allvar. När de används som slagträ i debatten för att misstänkliggöra flyktingar skadar det arbetet för jämställdheten och spår på rasistiska strömningar. Med en feministisk migrationspolitik kan vi säkerställa ett värdigt och inkluderande mottagande där alla människor har samma möjligheter att ta sig till Sverige och samma möjligheter att etablera sig i samhället. Det är så vi har byggt ett av världens mest jämställda länder och det är så vi fortsätter att bygga ett mer rättvist och jämlikt Sverige. Vänsterpartiets politik kring flyktingmottagande ur ett feministiskt perspektiv presenteras i motionen Rättighetsbaserat flyktingmottagande byggt på välfärd (2018/19:V231).

4 Dra tillbaka den tillfälliga lagen

Vänsterpartiet har länge riktat kritik mot den svenska migrationspolitiken. Det finns många och stora brister i det svenska asylsystemet, och vi har genom åren fått vänja oss vid uppmärksammade fall om asylprocesser med orimliga konsekvenser för enskilda människors liv. Den 21 juni 2016 antog riksdagen lagen om tillfälliga begränsningar av rätten att få uppehållstillstånd i Sverige. Lagen innebär omfattande försämringar i asylsystemet, som får svåra konsekvenser för människor som flytt krig och förtryck. Vänsterpartiet är mycket kritiskt till lagen. Vår kritik utvecklas i motionen En mänsklig och välkomnande flyktingpolitik (2016/17:1200) och i motionen med anledning av proposition 2015/16:174 Tillfälliga begränsningar av möjligheten att få uppehållstillstånd i Sverige (2015/16:3412).

Under hösten 2018, tre år efter den höst då den tillfälliga lagen aviserades, har två rapporter som utvärderar lagen från olika perspektiv publicerats. Rådgivningsbyrån för asylsökande och flyktingar visar i sin rapport vilka juridiska konsekvenser lagen har fått, medan Röda Korset fokuserar på de humanitära konsekvenserna av lagen. Slutsatserna bekräftar de farhågor vi i Vänsterpartiet, samtliga omkring femtio remissinstanser som yttrade sig och Lagrådet hade redan när lagen presenterades. Familjesplittringen och de tillfälliga uppehållstillstånden försvårar integrationen och gör det svårare att bearbeta trauman. Barn med uppgivenhetssyndrom, s.k. apatiska barn, har väldigt svårt att få uppehållstillstånd. Lagen är också otydlig på många sätt och

har inneburit en förflyttning av ansvar från lagstiftaren till rättstillämparna. Båda rapporterna konstaterar också att det saknas belägg för att syftet med lagen – att begränsa antalet människor som sökte asyl i Sverige – uppnåts. Vänsterpartiet stod inte bakom syftet med lagen, men såg också redan när den presenterades att lagen inte skulle uppfylla det. Antalet asylsökande har minskat, men det skedde innan lagen trädde i kraft och till följd av införandet av id- och gränskontroller samt de stängda vägarna genom Europa och avtalet med Turkiet. I propositionen bakom lagen står: ”När lagen varit i kraft i två år, den 19 juli 2018, kommer dock regeringen att bedöma behovet av att lagen gäller även under det sista året av giltighetstiden.” Någon sådan bedömning gjordes dock aldrig. I stället meddelade regeringen i samband med att den aviserade den utvidgade gymnasielagen att den tillfälliga lagen skulle gälla under det sista året. Lagen har aldrig utvärderats och regeringen har aldrig gett sin syn på huruvida de anser att lagen har levt upp till sitt syfte.

En lag som inte lever upp till sitt syfte och bara medför negativa konsekvenser måste givetvis dras tillbaka och under inga omständigheter förlängas. Regeringen bör dra tillbaka lagen om tillfälliga begränsningar av möjligheten att få uppehållstillstånd i Sverige. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och ge regeringen till känna.

Rådgivningsbyrån konstaterar också i sin rapport att en förlängning av den tillfälliga lagen, i dess nuvarande konstruktion med bestämmelserna om familjeåterförening och särskilt och synnerligen ömmande omständigheter, sannolikt skulle strida mot Europakonventionen och därmed vara oförenlig med grundlagen. Den ventil som säger att familjeåterförening och uppehållstillstånd p.g.a. särskilt och synnerligen ömmande omständigheter inte får nekas om det skulle strida mot svenska konventionsåtaganden anses för otydlig. Att förlänga lagen i sin helhet borde därför vara omöjligt.

Sedan hösten 2015 har riksdagen röstat igenom ett antal omfattande lagändringar på migrationsområdet. De flesta, och mest ingripande, har lagts fram utan att ha utretts och efter väldigt kort och undermålig beredning inom Regeringskansliet. Det är inte ett ansvarsfullt sätt att hantera så viktiga frågor som svensk migrationspolitik. Vänsterpartiet ser även stora brister i den nuvarande utlänningslagen. Flera av dem redovisas nedan. För att få en sammanhängande lagstiftning som är bättre anpassad efter dagens verklighet bör en utredning tillsättas med syfte att uppdatera utlänningslagstiftningen. De delar vi lyfter i motionen som relaterar till utlänningslagstiftningen bör adresseras i en sådan utredning. Regeringen bör tillsätta en utredning för att se över utlänningslagen. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och ge regeringen till känna.

5 Ensamkommande barn och unga

Ensamkommande barn och unga spelar en speciell roll i debatten om svensk flyktingpolitik. Engagemanget för gruppen är enormt och kan närmast liknas vid framväxten av en ny folkrörelse. Samtidigt har engagemanget för dem och deras utsatthet gjort dem till måltavla för rasistiska påhopp. Genom att angripa den grupp som fått mest sympatier och värnats mest misstänkliggörs samtliga flyktingar och även de som värnar flyktingars rättigheter. Så skapas splittring och polarisering.

Införandet av den tillfälliga lagen har skapat stora problem och mycket lidande för gruppen ensamkommande barn och unga. Det handlar framför allt om ändringarna av

bestämmelsen om särskilt och synnerligen ömmande omständigheter i den tillfälliga lagen. Ändringarna har försvårat möjligheterna att få uppehållstillstånd i Sverige och skapat stor osäkerhet och psykisk ohälsa hos många ensamkommande. Ytterligare en stor utmaning för ensamkommande barn och unga är de långa handläggningstiderna vid prövning av asylansökan. Utöver en lång och osäker väntan innebär de långa handläggningstiderna att många av dem som kom till Sverige som barn hinner fylla 18 år innan de får beslut om asyl, vilket påverkar deras möjligheter att få uppehållstillstånd. Det är i grunden orimligt att den enskilde drabbas så hårt av omständigheter som är helt utom hans kontroll och får bära de mycket svåra konsekvenserna av att myndigheterna tar lång tid på sig. 18-årsgränsen är viktig för att värna barns rättigheter och stärka deras skydd. I dag har gränsen blivit alltför absolut. Det finns inget stöd för att påstå att den som är 18 år lättare klarar av att återvända till det land hen flytt från än den som är 17. Våldet och förtrycket gör inga åldersbedömningar. I flera delar av den svenska lagstiftningen, exempelvis delar av asyllagstiftningen och lagstiftningen kring vård av barn finns särskilda bestämmelser för ungdomar upp till 21 år. Att införa särskilda regler för denna åldersgrupp bör undersökas, dock utan att försämra rättigheterna och skyddet för dem som är under 18 år. Ett annat alternativ är att asylsökande bedöms enligt den ålder de har när de ansöker om asyl. Utredningen av asyllagstiftningen bör inkludera en översyn i syfte att stärka skyddet för dem mellan 18 och 21 år. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och ge regeringen till känna.

Åldersbedömningar av ensamkommande barn och unga har diskuterats flitigt de senaste åren. Vänsterpartiet utvecklar sin syn på åldersbedömningarna i avsnittet 6.5 Åldersbedömningar, längre fram i denna motion.

5.1 Gymnasielagen och LMA

Till följd av den debatt som de ensamkommandes svåra situation vållade och det politiska tryck som följde, inte minst tack vare aktiva civilsamhällesorganisationer som #vistårinteut och Ung i Sverige, lade regeringen fram förslaget om den utvidgade gymnasielagen. Lagen ger de som sökt asyl i Sverige som ensamkommande barn och unga senast den 25 november 2015 och väntat på besked i längre än 15 månader samt under tiden hunnit fylla 18 år eller skrivits upp i ålder möjlighet att få uppehållstillstånd för att studera. Lagen innebär en lättnad och en ny möjlighet för många ensamkommande att stanna i Sverige, men den exkluderar en stor grupp genom godtyckliga ålders-, datum- och tidsgränser. Den kräver också att man klarar av studierna under svåra förhållanden och hård press. Vänsterpartiet kritiserade också regeringen för att den inte gjorde något för att säkerställa att ensamkommande inte skulle utvisas i väntan på att lagen klubbades och trädde i kraft, eller för att underlätta de ensamkommandes utsatta situation under väntan.

Lagen mötte omfattande kritik när den presenterades, även från oss som ville se en lösning på de ensamkommandes svåra situation. Den är också symptomatisk för regeringen Löfvens agerande inom migrationsområdet där lag efter lag lagts fram utifrån dåliga politiska överenskommelser, utan att föregås av utredningar och ordentlig beredning och ofta i signalpolitiska syften. När lagen under sommaren 2018 underkändes av Migrationsdomstolen innebär det ytterligare ett bakslag för den hårt prövade gruppen och en förlängd osäker väntan. Migrationsöverdomstolens utslag den 25 september som sa att lagen kan tillämpas innebär därför återigen en stor lättnad för gruppen. Vänsterpartiets syn på gymnasielagen utvecklas i motionen med anledning av

proposition 2017/18:252 Extra ändringsbudget för 2018 – Ny möjlighet till uppehållstillstånd (2017/18:4174).

I väntan på att få sina ärenden prövade enligt gymnasielagen lever många ensamkommande barn och unga fortsatt under svåra förhållanden. Väntan och osäkerheten är plågsam i sig. Till följd av ändringarna i LMA (Lagen om mottagande av asylsökande) som säger att den som fått avslag på sin asylansökan inte längre har rätt till bistånd eller boende, undantaget barn eller vuxna i barnfamiljer, har många ensamkommande blivit av med rätten till boende och inkomst. De som fått avslag på sin asylansökan och nu söker uppehållstillstånd enligt gymnasielagen betraktas som tillståndssökande, inte asylsökande, och omfattas därför inte av LMA. Vänsterpartiet har kritiserat ändringarna av LMA sedan de presenterades. Kritiken utvecklas under avsnitt 11 Återvändande i denna motion. Vänsterpartiet menar vidare att kommunerna måste ta ansvar för de ensamkommandes situation och att de ska få statligt stöd för detta.

5.2 Amnesti

Vänsterpartiet anser normalt inte att amnesti är rätt väg att gå för att skapa en human och rättssäker asylprocess, men i vissa akuta lägen är det nödvändigt för att rätta till orimliga effekter av tidigare beslut. Vi vill i första hand se en långsiktig förändring av migrationspolitiken i en mer human, välkomnande och ansvarstagande riktning. Därför driver vi att den tillfälliga lagen ska dras tillbaka och att utlänningslagen ska reformeras på flera sätt.

Ensamkommande barn och unga är extra hårt drabbade av omsvängningen av migrationspolitiken och införandet av den tillfälliga lagen, Migrationsverkets långa handläggningstider och turerna kring gymnasielagen. Den långa väntan med ett mycket osäkert slut skapar stor oro och ångest bland de ensamkommande. När självmord och självskadebeteende bland ensamkommande ökar samtidigt som rättssäkerheten brister inom asylprövningen och de åldersbedömningar som används möter skarp kritik är en amnesti nödvändig. En amnesti bör införas för de ensamkommande barn och unga som varit i Sverige i över ett år. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och ge regeringen till känna.

5.3 Avsaknad av id-handlingar

En stor del av de ensamkommande barn och unga som sökt asyl i Sverige de senaste åren är afghanska medborgare. Av dem uppskattar Ensamkommandes förbund att 90 procent är födda eller uppväxta i Iran och har sina familjer där. En stor del av denna grupp saknar id-handlingar. Det gäller även andra grupper asylsökande. Enligt nuvarande bestämmelser tar det längre tid att få medborgarskap för dem som inte har id-handling. Denna bestämmelse bör tas bort. Regeringen bör återkomma med förslag om att se över lagen om medborgarskap för att ta bort bestämmelsen som säger att det tar längre tid att få medborgarskap för den som inte har id-handling. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och ge regeringen till känna.

5.4 Stärk barnrättsperspektivet i utlänningslagen

Skyddet för barn är för svagt i utlänningslagen. Därför bör den ses över för att säkerställa att den överensstämmer med barnkonventionen. Det behövs också mer stöd för att säkerställa att tolkningen av den tillfälliga lagen sker i överensstämmelse med barnkonventionen. De rekommendationer som FN:s barnrättskommitté gett till Sverige om förföljelse som barn utsätts för måste återspeglas i utlänningslagen. Barns rätt till individuell prövning av sina asylskäl måste stärkas. Regeringen bör återkomma med förslag om att tydliggöra barnspecifika former av förföljelse som flyktinggrund i utlänningslagen. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och ge regeringen till känna.

Vidare utgör det s.k. olämplighetsrequisitet i paragrafen om barnets rätt att komma till tals i utlänningslagen i dag ett hinder för att barnets rättigheter ska tillgodoses. Det måste därför tas bort. Barnets rätt till information måste stärkas. Barnets bästa ska utredas och särskilt beaktas i alla fall som rör ett barn och vid bedömningen av barnets bästa måste hänsyn tas till barnets åsikter. Handläggningen av asylärenden som rör barn måste ha ett tydligt barnrättsperspektiv. Regeringen bör återkomma med förslag om att stärka barnets rätt att komma till tals i utlänningslagen. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och ge regeringen till känna.

5.5 Stärk barnrättsperspektivet i asylutredningen

För att asylprocessen ska bli korrekt, för att alla uppgifter ska komma fram på ett rättvisande sätt och för att den asylsökande ska känna förtroende för processen och Migrationsverket måste utredningarna ske på ett sätt som skapar förtroende hos de asylsökande. När Migrationsverket intervjuar barn använder de ett protokoll som får samtalen att likna förhör. En sådan ingång i en asylutredning där den asylsökande känner sig som en misstänkt brottsling från början kommer aldrig att kunna skapa det förtroende som behövs. De många gånger svåra och traumatiska upplevelser som asylsökande ensamkommande varit med om är krävande att prata om och riskerar att utelämnas med de nuvarande utredningsmetoderna. Under den period av hög belastning på Migrationsverket som rått till följd av det stora antalet asylsökande 2015 har barnrättsgruppen på Migrationsverket tagits bort. Kunskaperna om barns specifika behov blir därmed bristande och prövningen av deras skyddsskäl ofrånkomligen lidande.

Barnrättsperspektivet måste stärkas i asylutredningarna. Det är delvis en kunskapsfråga. Därför anser Vänsterpartiet precis som Barnombudsmannen att barnanpassade utredningsenheter bör inrättas på Migrationsverket. Migrationsverkets metoder behöver utvecklas för att säkerställa att barn kommer till tals på ett bra och meningsfullt sätt, i synnerhet yngre barn och barn med funktionsnedsättning. Ambitionen bör vara att barn alltid ska höras av särskilt utbildade utredare som har tillgång till aktuell landinformation om barns livsvillkor. Även tolkar ska ha särskild kunskap om barn i asylprocessen och barns grundläggande rättigheter. Regeringen bör återkomma med förslag om inrättande av barnanpassade utredningsenheter på Migrationsverket. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och ge regeringen till känna.

Det är särskilt viktigt att barns asylutredningar prioriteras eftersom barn är extra utsatta, minnen kan både blekna och påverkas under tiden. Tiden mellan asylansökan och asylutredning måste kortas. En gräns på maximalt två månader från registrering till asylutredning, som Barnombudsmannen föreslår, vore att föredra. Regeringen bör

återkomma med förslag om en tidsgräns för start av asylutredningar som rör barn. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och ge regeringen till känna.

I dag finns stora brister i hur handläggningen av ärenden där barn söker asyl går till. Varken lagar, förordningar eller Migrationsverkets egna rättsliga ställningstaganden och andra föreskrifter följs på ett tillfredsställande sätt, enligt Barnombudsmannen. Det bör därför inrättas en inspektion med uppdrag att granska om Migrationsverkets regelverk och rutiner tillämpas som det är tänkt. Regeringen bör återkomma med förslag om inrättande av en särskild inspektion för att säkerställa att Migrationsverkets rutiner och riktlinjer tillämpas rättssäkert och enhetligt. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och ge regeringen till känna.

5.6 Stärk genusperspektivet

Flickor utgör en relativt sett liten del av de ensamkommande barn och unga som söker asyl i Sverige. De flickor som har flytt kan vara extra utsatta om de skulle av- eller utvisas. Flykten i sig, och ett liv på egen hand i Sverige, kan utgöra så pass allvarliga hot mot dem om de skulle återvända att det bör kunna räknas som skyddsskäl i sig i vissa fall. Migrationsverket bedriver ett utvecklingsarbete när det gäller genusmedveten asylprövning genom den jämställdhetsintegrering som verket tillsammans med en rad andra myndigheter genomför. En del av det arbetet är det rättsliga ställningstagande om förföljelse p.g.a. kön avseende kvinnor som tagits fram. Mycket pekar dock på att kunskapen om specifika asylskäl för ensamkommande flickor behöver stärkas. Regeringen bör utreda behoven av ökad kunskap om ensamkommande flickor och specifika asylskäl för gruppen. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och ge regeringen till känna.

6 En rättssäker asylprövning

För att asylrätten ska tillgodoses fullt ut krävs en rättssäker process vid prövning av asylskäl. Sedan hösten 2015 har Migrationsverket haft en väldigt hög arbetsbelastning. Myndigheten anställde då många nya handläggare som med kort erfarenhet behövt hantera en stor mängd ärenden utifrån en komplicerad lagstiftning som förändrats flera gånger de senaste åren. Sedan dess har belastningen minskat och en stor del av Migrationsverkets personal har sagts upp. Det finns risker att den politiska debatten i stort, som handlar om snabbare handläggningar och om att signalera att det är svårt att få asyl i Sverige, påverkar handläggarnas bedömningar. Migrationsverket har över lag klarat denna svåra situation bra, men det finns flera tecken på allvarliga brister. Varje asylärende innebär enorma konsekvenser för den sökande. Därför är det mycket viktigt att prövningen sker korrekt och rättssäkert.

Migrationsverkets utredningar har fått kritik för bristande kvalitet, i myndighetens interna granskningar. Rörelsen #vistårinteut har i en rapport från 2017 sammanställt en rad exempel på hur rättssäkerheten brister i asylprövningen för ensamkommande barn och unga. Flera asylrättsjurister vittnar även om brister i asylprocessen. Tillsammans tecknar dessa uppgifter en allvarlig och oroande bild som kräver åtgärder. I detta avsnitt lyfter vi en rad brister när det gäller rättssäkerheten i asylprövningen. Vänsterpartiet menar att en utredning bör tillsättas för att stärka rättssäkerheten genom hela

asylprocessen. Regeringen bör tillsätta en utredning för att noggrant se över rättssäkerheten genom hela asylprocessen. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och ge regeringen till känna.

6.1 Asylprocessen – brister i prövningen och långa handläggningstider

I EU:s asylprocedurdirektiv anges att handläggare ska ha de kunskaper och den utbildning som krävs för att utreda asylskäl på ett korrekt sätt. Mycket talar för att det finns stora brister i hur Sverige efterlever direktivet. Rapporten från #vistårinteut beskriver hur asylärenden hanteras med bristande neutralitet. Konsekvensen blir att asylskäl som bygger på hot om våld, klanhämd och tortyr eller sexuell läggning, könsidentitet/könsuttryck inte utreds tillräckligt. Vänsterpartiet anser att dessa berättelser om asylprocessen visar på allvarliga brister i rättssäkerhet. För att komma till rätta med detta behövs en översyn av asylprocessen för att se till att den följer asylprocedurdirektivet och grundläggande krav på rättssäkerhet. Regeringen bör återkomma med förslag om att säkerställa att asylprocessen följer EU:s asylprocedurdirektiv och grundläggande krav på rättssäkerhet. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och ge regeringen till känna.

De långa handläggningstiderna för asylärenden utgör ett stort problem för de asylsökande som tvingas leva med konsekvenserna av dem. Samtidigt riskerar den önskan som finns, inte minst från politiskt håll, om att korta ned handläggningstiderna att leda till sämre kvalitet på besluten som fattas och till sämre rättssäkerhet. Regeringen måste säkerställa att ambitionerna att korta ned handläggningstiderna inte påverkar rättssäkerheten och kvaliteten i asylutredningarna. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och ge regeringen till känna.

6.2 Tolkar

Tolken har en mycket viktig roll i asylprövningen, dels för att säkerställa att den sökandes asylskäl och hotbild ska tydliggöras i beslutsunderlaget, dels för att sökanden ska förstå de frågor handläggaren ställer så att utredningen blir begriplig. Det begränsade antalet tolkar som har relevanta kunskaper skapar problem.

Handläggningstiderna blir orimligt långa och kvaliteten på utredningarna blir lidande. Tolknarnas kunskap brister ibland avseende språket de ska tolka från och ibland är det svenskan som brister. I vissa fall är det kunskaperna om och förståelsen för ärendena de arbetar med som är otillräckliga. I en process där det ligger på den sökande att bevisa att den har asylskäl drabbar bristerna ofta de sökande. Samtidigt ligger ansvaret att säkerställa att den asylsökande förstår information som ges och frågor som ställs av handläggaren på Migrationsverket, enligt EU:s asylprocedurdirektiv. Det är alltså Migrationsverkets ansvar att se till att tolken som används har goda kunskaper i svenska, att tolken inte har tolkningsföreträde i förhållande till den asylsökande och att handläggare avbryter intervjun när det är uppenbart att tolkningen inte fungerar.

I rapporten från #vistårinteut lyfts flera exempel på hur bristande kunskaper hos tolkar påverkat asylprocesser. Det är bl.a. vanligt att sökande blir feltranskriberade vid ankomst till Sverige och när de försöker rätta till det blir de anklagade för inkonsekvens och lögn. Dessa brister resulterar ofta i att Migrationsverkets beslutsfattare anser att

beslutsunderlaget är detaljfattigt, osammanhängande och inte tillräckligt trovärdigt. Det finns också exempel på hur tolkar brister i neutralitet, vilket gör att det blir mycket svårt för den sökande att berätta om traumatiska upplevelser som sexuella övergrepp eller våld. Det är inte heller ovanligt att tolkar som inte kan den sökandes språk tillförordnas. I oktober 2018 avslöjade SVT Nyheter att en stor del av tolkuppdragen hos Migrationsverket utförs av tolkar som inte är auktoriserade, med konsekvensen att tolkar som fullständigt saknar formell kompetens utför uppdragen och att myndigheter aldrig kan vara säkra på att informationen blir korrekt överförd. Regeringen bör se över regelverket och utbildningskraven för tolkar i asylprocesser samt säkerställa att bristande kunskaper hos tolkar inte drabbar asylsökande på ett orättfärdigt sätt. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och ge regeringen till känna.

6.3 Exkluderingsärenden

Migrationsverket anmäler misstankar mot asylsökande om folkmord, krigsbrott och brott mot mänskligheten till polisens krigsbrottskommission. Misstankar om andra grova brott i utlandet anmäler verket till åklagare. När det finns goda skäl att tro att en person gjort sig skyldig till något av dessa brott, eller utgör en fara för rikets säkerhet, ska hen inte få uppehållstillstånd av skyddsskäl. Dessa ärenden kallas exkluderingsärenden.

I dagsläget finns det stora brister i hanteringen av exkluderingsärenden när det gäller misstänkta krigsförbrytare. Sedan en tid tillbaka har det skett en förskjutning från en alltför tillåtande bedömning till en som är alltför hård. Principen om att den sökande ska styrka sina asylskäl har sannolikt påverkat hanteringen av exkluderingsärenden så att den sökande i praktiken tvingas bevisa att den inte deltagit i krigsförbrytelser. Detta trots att det uttryckligen är staten som ska ha bevisbördan och måste styrka att den sökande gjort sig skyldig till brott. Biträden vittnar om fall där sökande som befunnit sig långt ifrån det verkliga ansvaret för ett krigsbrott ändå exkluderats. De team med experter på exkluderingsärenden som ska följa samtliga dessa utredningar verkar inte fungera som avsett. Vänsterpartiet menar att dessa mycket viktiga och allvarliga frågor förtjänar extra uppmärksamhet. Den som begått ett krigsbrott måste hållas ansvarig för sina handlingar, men det kan aldrig vara acceptabelt att neka någon asyl på lösa grunder. Regeringen bör återkomma med förslag om hur rättssäkerheten i exkluderingsärenden kan stärkas. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och ge regeringen till känna.

6.4 Stöd från Migrationsverket och biträden

Många biträden är överbelastade med alltför många fall, samtidigt som Migrationsverket har sänkt ersättningen till biträden. Sökande hänvisas ibland till biträden som saknat kompetens inom sakområdet, varit oengagerade och t.o.m. begått tjänstefel. Flera anmälningar till Advokatsamfundet och Justitieombudsmannen (JO) har gjorts. Asyl- och migrationsrätt är ett komplicerat område som kräver kunskap både avseende juridiken, de aktuella länderna och erfarenhet av människor i svår ohälsa. Det är också mycket svårt att få byta offentligt biträde om man som sökande är missnöjd.

Biträden vittnar även om hur Migrationsverket brister i sin information till sökande, vilket leder till att ett stort ansvar landar på biträdena, vilket påverkar de sökandes möjlighet att få en rättvis prövning. Vänsterpartiet menar att högre krav bör kunna

ställas på biträdena, antingen i form av ett visst antal ärenden de måste hantera per år för att förordnas nya klienter eller vissa krav på fortbildning. Regeringen bör återkomma med förslag om att införa krav när det gäller biträdenas kunskaper. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och ge regeringen till känna.

6.5 Åldersbedömningar

Våren 2017 ändrades lagstiftningen kring åldersbedömningar. Vänsterpartiet menade att det var ett steg i rätt riktning på flera sätt, men att det fortfarande fanns mycket kvar att göra för att förbättra åldersbedömningarna. Lagstiftningen trädde i kraft den 1 maj 2017 och vi kan nu se att det finns stora brister i hur myndigheterna hanterar åldersbedömningarna. Flera biträden pekar på hur Migrationsverkets handläggare fortsatt gör bedömningarna på mycket lösa grunder och utan hänsyn till den bevisning som den sökande lägger fram.

I rapporten om bristande rättssäkerhet från #vistårinteut beskrivs flera fall där felaktiga transkriberingar lett till att sökande fått fel ålder och hur Migrationsverket inte ändrat åldern när felet väl uppdagats. I ett fall fick en sökande sin ålder uppskriven efter att personal på ett boende sett en bild på personen i en bil och därför dragit slutsatsen att personen måste vara över 18 år. Efter att personalen meddelat detta till Migrationsverket skrev myndigheten upp den sökandes ålder. Ett annat uppseendeväckande exempel handlar om ett syskonpar som anlände till Sverige 2015. De uppger exakta födelsedagar vid asylansökan, en 1998, en 2000. De lämnar skoldokument, läkarintyg, foton på syskonen under uppväxten m.m. Migrationsverket slår efter utredningen fast att de är födda 1997 respektive 1998 och har en åldersskillnad på sju månader. Båda får avslag.

Under 2017 fick Rättsmedicinalverket (RMV) i uppdrag att genomföra medicinska åldersbedömningar och Socialstyrelsen fick i uppdrag att granska olika metoder. Åldersbedömningarna görs genom undersökningar av knäleder och visdomständer. Om någon av undersökningarna pekar på att individen är över 18 bedöms hen som så. Dessa metoder har mötts av omfattande kritik från rättsläkare, statistiker och andra experter. Bland annat för att metoderna är osäkra i sig, men också för att RMV underskattat felmarginalerna i dem. En studie av Chalmersprofessor Petter Mostad visar att en tredjedel av de pojkar som genomgått åldersbedömningar kan ha felklassats som vuxna. En annan studie visar att knälederna mognar mycket tidigare än vad som tidigare antagits. Detta har lett till att många felaktigt bedömts som vuxna. Trots kritiken har både RMV, Socialstyrelsen och Migrationsverket i stora drag stått fast vid metoden och tolkningarna av resultaten. Myndigheternas agerande förtjänar kritik, men det yttersta ansvaret vilar hos regeringen som inte velat agera när de uppenbara bristerna påtalats. Istället uppger anställda på de berörda myndigheterna att de upplevt ett starkt politiskt tryck på dem att fortsätta använda de bristande metoderna. Ett citat från RMV:s avdelningschef Elias Palm, som är metodansvarig för medicinska åldersbedömningar, säger det mesta om den politiska debatten och trycket från regeringen. I SvD (2017-12-13) säger han: "Om man läser vårt regeringsuppdrag så framgår det att vi förväntas bidra till att vuxna inte placeras med barn på svenska boenden för barn. Och att resurser avsedda för barn inte ska gå till vuxna. På grund av det har vi inte kunnat göra ett metodval utifrån att ett barn absolut aldrig ska felbedömas som vuxet. Hade man haft den ingången så hade vi säkert gjort ett annat metodval." Det är mycket anmärkningsvärt att regeringen ger uppdrag som får dessa konsekvenser, och än mer anmärkningsvärt att den inte reagerar och ändrar uppdraget när konsekvenserna påtalas.

Vänsterpartiet är mycket kritiskt till hur åldersbedömningar i samband med asylprocesser genomförs. Åldern har stor betydelse för möjligheten att få asyl. Det är därför av mycket stor vikt att dessa bedömningar görs på ett korrekt och rättssäkert sätt. Regeringen bör ändra uppdraget till RMV så att det tydligt framgår att inget barn får riskera att bedömas som vuxet och därmed fråntas sina barnrättigheter. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och ge regeringen till känna.

Vänsterpartiets politik gällande åldersbedömningar utvecklas i motionen Med anledning av proposition 2016/17:121 Åldersbedömning tidigare i asylprocessen (2016/17:3636).

6.6 Rätten till biträde

Enligt 18 kap. 1 § i utlänningslagen har asylsökande rätt till offentligt biträde om det inte måste antas att behov av biträde saknas. Paragrafen har tolkats av Migrationsverket som att asylsökande med bifallspresumtion inte ska ha rätt till biträde under asylprocessen. Det har i praktiken inneburit att syrier inte har rätt till biträde, eftersom de p.g.a. situationen i landet väntas få bifall på en asylansökan. Med tanke på de stora osäkerheter som den tillfälliga lagen om begränsade möjligheter att få uppehållstillstånd i Sverige innebär bör rätten till biträde utvidgas till att även omfatta denna grupp. Inte minst i ljuset av den stora betydelse skyddsgrunden har för den asylsökandes framtid och möjlighet att återförenas med sin familj samt vetskapen om hur få syrier som beviljas flyktingstatus. Att ge asylsökande som antas få uppehållstillstånd som alternativt skyddsbehövande rätt till biträde skulle till viss del kunna lindra den bristande rättssäkerhet som lagen innebär. Mot denna bakgrund bör regeringen utreda möjligheten att stärka rätten till biträde för asylsökande som väntas få uppehållstillstånd som alternativt skyddsbehövande. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och ge regeringen till känna.

7 EU:s flyktingpolitik

EU:s flyktingpolitik påverkar och styr i stor utsträckning den svenska flyktingpolitiken. Det beror dels på att EU-lagstiftning i vissa fall är tvingande, dels på att den fria rörligheten inom unionen har drivit fram ett starkare fokus på unionens yttre gränser och bevakningen av dem. Detta är en utveckling som Vänsterpartiet är mycket kritiskt mot. Vänsterpartiet har varit kritiskt mot harmoniseringen av EU:s flyktingpolitik sedan den inleddes i och med antagandet av Amsterdamfördraget. I dag kan vi tydligt se resultatet av harmoniseringen. EU har byggt murarna runt "Fästning Europa" allt högre i stället för att genom mellanstatligt samarbete ta ansvar för de flyktingar som söker skydd undan förföljelse. Sverige har medverkat till att sätta Genèvekonventionen ur spel, t.ex. genom transportörsansvaret och genom att acceptera att asylansökningar från EU-medborgare ska anses uppenbart ogrundade. Systemet med minimiregler har inneburit en harmonisering nedåt i riktning mot den sämsta tillåtna nivån på rättssäkerhet och behandling. Dublinförordningen gör att de EU-länder som flyktingar först kommer till tvingats ta ett mycket stort ansvar för människor på flykt. Många flyktingar har fastnat i Grekland och Italien. Omfördelningen av asylsökande från dessa länder har inte fungerat.

Som svar på att ett stort antal människor sökte sig till Europa under 2015 producerade EU-kommissionen flera lagförslag under våren och sommaren 2016 med det huvudsakliga syftet att försämra möjligheterna för flyktingar att ta sig till Europa. En uppdatering av Dublinförordningen, en omarbetning av förordningen om Eurodac och en ny förordning om Europeiska unionens byrå för asylfrågor har lagts fram. Dessutom har förslag på förordningar om vidarebosättning, asylförfarande och normer för internationellt skydd samt ett direktiv om mottagande tagits fram. I de lagförslag som kommissionen producerade under 2016 uttrycks ambitionen att motverka asylshopping och sekundära förflyttningar. Att kommissionen använder ett sådant språk för att beskriva situationen för människor på flykt är en tydlig del av avhumaniseringen av asylsökande som i sin tur är en del av normaliseringen av rasismen i Europa.

Försöken med att ta fram ny lagstiftning på området har gått långsamt och på flera områden kört fast, mycket p.g.a. att länder som Ungern och Polen vill gå ännu längre i den restriktiva migrationspolitiken. I takt med att lagstiftningsvägen ser alltmer stängd ut har EU fokuserat mer och mer på att göra det svårare att ta sig till Europa. Resan över Medelhavet har gjorts ännu svårare och farligare, räddningsbåtar har tvingats bort och flyktingar förs nu tillbaka till krigets och kaosets Libyen. EU har slutit avtal med en rad länder för att de ska hindra människor från att fly. Bland länderna finns grova människorättskränkare. Löften om bistånd och handelsavtal använts för att få dem att samarbeta.

EU:s flyktingpolitik är i stort behov av reformer, men i stället för de förslag som kommissionen nu lägger fram bör EU fokusera på lagliga vägar till Europa. Att öka de lagliga vägarna skulle både göra resan mycket säkrare och billigare för de människor som tvingas fly, samtidigt som migrationen skulle bli mycket mer ordnad. Vänsterpartiets förslag på hur lagliga vägar till Europa skulle kunna garanteras presenteras längre fram i denna motion. Sverige bör inom EU verka för en flyktingpolitik som värnar asylrätten och grundläggande mänskliga rättigheter. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och ge regeringen till känna.

I en tid då delar av EU bromsar alla möjligheter till framsteg inom migrationspolitiken menar Vänsterpartiet att Sverige bör söka samarbete med de stater som faktiskt vill gå vidare med en mer human politik. Ett sådant samarbete kan innebära att vissa stater går vidare med lagstiftning som möjliggör för en mer human politik på egen hand. De senaste åren har den svenska regeringen snarare gömt sig bakom vissa staters ovilja. Därför har det ofta varit svårt att förstå vad regeringen Löfven faktiskt velat göra inom migrationsområdet och vilken politik man har drivit. Sverige bör inom EU söka samarbete med de stater som vill ha en mer välkomnande och human migrationspolitik och driva detta samarbete kraftfullt. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och ge regeringen till känna.

7.1 Vidarebosättningsförordning

Av de lagförslag EU-kommissionen lagt fram på migrationsområdet finns ett som syftar till att förbättra möjligheten för människor på flykt att få asyl i Europa, nämligen den vidarebosättningsförordning som förhandlats i EU-parlamentet under ledning av Vänsterpartiets EU-parlamentariker Malin Björk. Fler möjligheter till vidarebosättning vore ett mycket bra steg mot fler lagliga vägar till Europa. Det finns dock kritik mot att systemet riskerar att underminera UNHCR:s arbete med vidarebosättning genom att göra det till ett verktyg för att uppnå andra policymål och utrikespolitiska intressen. EU-

kommissionen har också velat använda systemet för att få till stånd liknande avtal som det mellan EU och Turkiet. Vänsterpartiet anser att förordningen bör säkerställa att EU täcker minst 25 procent av UNHCR:s globala vidarebosättningsbehov per år och att förordningen på inga sätt får användas för att förhandla fram avtal med syfte att stoppa människor på flykt från att komma till Europa, inklusive genom s.k. humanitarian admission programmes.

Även detta förslag har fastnat i lagstiftningsprocessen, vilket är mycket olyckligt. Sverige bör inom EU verka för att vidarebosättningsförordningen drivs igenom och att den inte används för att sluta avtal liknande det mellan EU och Turkiet eller s.k. humanitarian admission programmes. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och ge regeringen till känna.

7.2 Avtal för att stoppa människor på flykt

I mars 2016 ingick EU ett avtal med Turkiet om hur de människor som flyr via Turkiet och tar sig till Grekland ska hanteras. Från den 20 mars 2016 skulle de få möjlighet att söka asyl, men endast i Grekland. De som inte söker asyl skickas tillbaka till Turkiet, så även de som får avslag på sin ansökan eller saknar id-handlingar. För varje syrier som sänds tillbaka till Turkiet ska en annan syrier föras vidare till ett EU-land. Flyktingar av övriga nationaliteter förs inte vidare till EU, enligt avtalet.

Uppgårelsen skulle även innebära att turkiska medborgare ska undantas från EU:s visumkrav samt en nystart för Turkiets ansökan om EU-medlemskap. Dessutom ska EU bidra ekonomiskt till mottagandet av flyktingar i Turkiet.

Turkiet är inget säkert tredjeland. Man ger inte flyktingstatus åt icke-europeiska flyktingar och flera rapporter vittnar om undermåliga asylprocesser samt att man skickat tillbaka flyktingar till krigets Syrien och andra länder. Det har även kommit rapporter om att turkiska gränsvakter beskjutit syrier som försökt ta sig in i landet. Gränsen mellan Turkiet och Syrien är i dag i praktiken stängd och Turkiet har byggt en lång mur längs den. Som konsekvens av att vägen mellan Turkiet och Grekland har stängts har allt fler människor på flykt tvingats göra den ännu längre och farligare resan mellan Libyen och Italien. Det är nu farligare än någonsin tidigare att fly över Medelhavet.

Vänsterpartiet är starkt kritiskt till uppgörelsen mellan EU och Turkiet. Vi menar att den innebär ett avsteg från asylrätten och legitimerar president Erdoğan's kamp mot grundläggande fri- och rättigheter och övergrepp på den kurdiska befolkningen. Regeringen bör verka för att avtalet mellan EU och Turkiet sägs upp. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och ge regeringen till känna.

När vägen mellan Turkiet och Grekland nu är stängd har Libyen blivit det främsta avreselandet för människor på flykt från Afrika och delar av Mellanöstern till Europa. Det beror till stor del på det rådande kaoset och bristen på kontroll över landets gränser. EU har fokuserat sitt engagemang i Libyen på att stoppa flyktingar från att ta sig in i Europa, trots att det innebär att de fastnar i det krigshärjade landet. Situationen för de flyktingar som befinner sig i Libyen är fruktansvärd. Flera rapporter, bl.a. från FN och Human Rights Watch, vittnar om flyktingar som säljs som slavar, trafficking, sexuella övergrepp och tortyr. Samtidigt betalar EU den libyska kustbevakningen för att stoppa båtar med flyktingar trots att FN-rapporter beskriver hur denna vid upprepade tillfällen har skjutit mot, skjutit sönder och sänkt flyktingbåtar. Flyktingar som omhändertags av den libyska kustbevakningen förs tillbaka till Libyens migrationshäkten där de intagna utsätts för tortyr, svält och våldtäkter samt säljs som slavar. I juni 2018 införde FN

individuella sanktioner mot sex libyska smugglare. Bland dem finns minst en tidigare milisledare som nu leder en regional kustbevakningsenhet i det krigshärjade landet. Samma kustbevakning som alltså får stöd av EU. Två av dem har varit direkt inblandade i avtalen som slutits med Italien om att stoppa människor från att ta sig över Medelhavet.

Trots situationen i Libyen och vetskapen om de övergrepp som sker fortsätter EU:s stöd till landets s.k. kustbevakning. Det är uppenbart att mänskliga rättigheter väger lätt mot ambitionerna att stoppa flyktingar från att komma till Europa. Det är dessutom uppenbart att den förda politiken leder till att landet destabiliseras ytterligare. Regeringen bör verka för att EU slutar finansiera den libyska kustbevakningen och att relationer med Libyen bygger på full respekt för asylrätten och mänskliga rättigheter. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och ge regeringen till känna.

Vänsterpartiet menar att de flyktingar som är fast i Libyen måste evakueras därifrån. Sverige bör genom EU och FN:s flyktingorgan (UNHCR) agera för en snabb evakuering och vidarebosättning av flyktingar och asylsökande från Libyen. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och ge regeringen till känna.

När EU hösten 2016 tecknade återtagandeavtal med Afghanistan var det med hot om att dra tillbaka biståndet på motsvarande 10 miljarder kronor årligen under en fyraårsperiod. Afghanistan är ett av världens fattigaste länder och de är därmed så pass beroende av utländskt bistånd att regeringen hade svårt att stå emot pressen från EU. Afghanistan kan på inget sätt beskrivas som ett säkert land och utvecklingsutmaningarna är enorma. Den afghanska flyktingministern har vid flera tillfällen vädjat till EU att inte deportera människor till landet. Att Sverige genom EU:s avtal har tecknat ett bilateralt återtagandeavtal med Afghanistan är direkt skamligt.

Kommissionen har också föreslagit en blandning av främjande och tvingande åtgärder för att få andra stater, framför allt i Afrika, att hindra migranter från att ta sig mot Europa. Det är uppenbart att EU använder sin politiska och ekonomiska makt för att begränsa asylrätten och människors rätt att röra sig. Genom att samarbeta med stater där människorättskränkningar är vanligt förekommande, t.ex. Sudan, Egypten och Libyen, för att stoppa människor på flykt finns uppenbara risker för att EU bidrar till grova kränkningar av mänskliga rättigheter. Sverige bör som enskilt land såväl som inom EU och FN motverka alla beslut som innebär att asylrätten och flyktingars mänskliga rättigheter kränks. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och ge regeringen till känna.

7.3 Lesbos

EU:s migrationspolitik har också skapat vad flera hjälporganisationer kallar för en humanitär katastrof på europeisk mark. På ön Lesbos trängs omkring 8 000 människor i lägret Moria, som egentligen bara har plats för 3 000. Organisationen Refugee Rights Europe beskriver i en rapport från augusti 2018 att avtalet mellan EU och Turkiet har bidragit till den svåra situationen i Moria. Rapporten baseras delvis på 311 djupintervjuer med boende i lägret. Rapporten beskriver hur situationen har förvärrats snabbt och nu är nära bristningspunkten. Tillgången till mat och vatten är begränsad och kvaliteten så undermålig att invånarna blivit sjuka. De bristande sanitära förhållandena riskerar att leda till att sjukdomar sprids, fysiska och psykiska åkommor är vanligt förekommande i lägret och tillgången till behandling mycket bristfällig. Våld mot lägrets invånare är vanligt förekommande. Nära hälften av de intervjuade har utsatts för

våld från polisen, och bråk mellan de boende hör till vardagen. Nära en fjärdedel har placerats i förvar vid något tillfälle. En siffra som är ännu högre bland barn. Organisationen International Rescue Committee uppger att 30 procent av de som besöker deras hjälpcenter på ön försökt ta livet av sig.

Att Moria fortfarande är överbefolkat, tre år efter att antalet asylsökande ökade kraftigt i Europa och EU:s medlemsstater lovade att vidarebosätta flyktingar från lägret, är inte mindre än en skam för unionen. Moria har kommit att fungera som ett avskräckande exempel för de som överväger att göra resan från Turkiet till Grekland trots EU:s avtal med Turkiet. Vänsterpartiet menar att Sverige måste stå upp för flyktingars mänskliga rättigheter och vidta alla åtgärder för att säkerställa en värdig tillvaro för människorna i Moria. Regeringen bör verka för att invånarna i Moria vidarebosätts inom EU och att förhållandena i lägret förbättras kraftigt under tiden. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och ge regeringen till känna.

7.4 EU:s gränsbevakning

I syfte att hantera den migration som når EU:s yttre gränser har EU skapat Frontex, en byrå för yttre gränskontroll, som bl.a. organiserar patrullering och övervakning av den afrikanska västkusten och centrala Medelhavet. Den allt hårdare bevakningen av gränserna har lett till att fler väljer längre och farligare vägar. Tusentals människor har omkommit under flykten till Europa.

Frontex mandat har i allt väsentligt varit inriktat på att skydda EU:s gränser och saknat en explicit mekanism för att tillförsäkra skydd för asylsökande eller andra utsatta grupper. Frontex har därför haft ödesdigra effekter för EU:s politik för mottagande av flyktingar och andra skyddsbehövande.

2016 antogs en ny förordning om europeiskt gräns- och kustbevakningssystem. Förordningen innebär delvis att Frontex ersätts av den europeiska gräns- och kustbevakningsbyrån, som har långt större befogenheter, mer resurser samt tre gånger så stor personalstyrka som Frontex. Den europeiska gräns- och kustbevakningsbyrån ska sättas in när ett EU-land utsätts för ett stort migrationstryck eller annan påfrestning. Om det finns kvalificerad majoritet bland medlemsländerna att låta den europeiska gräns- och kustbevakningsbyrån gå in i ett EU-land och landet inte samtycker, har medlemsländerna rätt att stänga sina inre gränser mot landet. Detta innebär att gräns- och kustbevakningsbyrån också kommer att kunna gå in i EU-länder om övriga länder anser att återvändandet av flyktingar inte fungerar tillräckligt bra. Den europeiska gräns- och kustbevakningsbyrån kommer också att finnas på plats i tredjeland, exempelvis i Turkiet, för att hjälpa landet att stänga sina gränser.

Nyligen aviserade EU-kommissionen att den vill bygga Europas murar ännu högre genom att satsa över 1 miljard euro på att skydda EU:s gränser. Bland annat vill den öka Europeiska gräns- och kustbevakningsbyråns styrka från dagens ca 1 500 till 10 000 gränspolis.

Vänsterpartiet är djupt kritiskt till utvecklingen av den europeiska gräns- och kustbevakningen, att EU bygger ännu högre murar, militariserar och externaliserar gränserna. Som konsekvens kommer EU snart att ha en överstatlig gränspolis som finns till för att stoppa människor från att ta sig till Europa, för att rädda den inre rörligheten. Detta sker på bekostnad av att människor som flyr från krig och konflikt inte kan ta sig hit. Regeringen bör verka för att den europeiska gräns- och kustbevakningsbyrån avvecklas. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och ge regeringen till känna.

Fram till att den europeiska gräns- och kustbevakningsbyrån är avvecklad bör regeringen skyndsamt verka för att inriktningen av dess verksamhet ändras på ett djupgående sätt så att både asylrätten och skyldigheten att bistå skeppsbrutna respekteras. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och ge regeringen till känna.

EU har också arbetat aktivt för att tvinga bort civilsamhällets räddningsbåtar från Medelhavet och säkerställa att den libyska kustbevakningen ska kunna arbeta ostört och se till att inga flyktingar når europeisk mark. Räddningsbåten Aquarius, som drivs av Läkare Utan Gränser och SOS Méditerranée, fick nyligen sin flagg indragen av Panama, efter ekonomiska påtryckningar från Italien. Flera skepp har också bärgats och både i Italien och på Malta pågår rättsfall mot frivilliga som jobbat ombord på frivilligbåtar för att de fört migranter som de har räddat till Europa i stället för att överlämna dem till den libyska kustbevakningen. Aquarius har räddat 29 523 liv sedan insatsen påbörjades för tre år sedan. Sedan dess har EU och Italien genomfört en rad åtgärder som försvårat och blockerat hjälporganisationers arbete. I takt med att antalet hjälporganisationer på Medelhavet sinat, har rutten blivit allt farligare. De som försöker ta sig över Medelhavet i dag löper tre gånger större risk att drunkna än 2015. UNHCR:s statistik visar att var artonde person som försöker ta sig över Medelhavet dör och att fler än 1 600 liv krävs hittills i år. Antalet dödsfall är sannolikt ännu högre, eftersom många människor bara försvinner utan att upptäckas eller registreras.

Vänsterpartiet är starkt kritiskt till hur EU agerar för att stoppa räddningsinsatserna på Medelhavet och anser att Sverige bör motarbeta utvecklingen. Regeringen bör verka för att EU slutar hindra räddningsinsatser på Medelhavet. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och ge regeringen till känna.

8 Lagliga vägar till Europa

Konflikter, förtryck och oroshärddar i Europas närområde resulterar i att människor söker sig till Europa för ett liv i säkerhet och trygghet. I stället för att välkomna de människor som söker vårt skydd har Sverige och EU tagit flera steg för att göra det svårare för människor på flykt att komma till kontinenten. Resultaten av EU:s politik syns på Medelhavets botten, i de överfulla grekiska lägren, på gränsen mellan Turkiet och Syrien, där turkiska gränsvakter skjuter ned syriska flyktingbarn, samt i övergreppen som sker i flyktingförvaren i Libyen. Det är så flykten slutar när alternativen står mellan att stanna kvar i kriget och förtrycket eller att ta sig förbi EU:s hinder och murar. Därför behövs lagliga vägar in i Europa, för att människor på flykt ska kunna få en trygg och säker resa till ett nytt liv i trygghet på världens rikaste och mest välmående kontinent.

I januari 2016 tillsatte regeringen Utredningen om lagliga asylvägar. Vänsterpartiet välkomnar att utredningen tillsattes; behovet av fler lagliga vägar är uppenbart. När utredningens förslag presenterades i december 2017 var de dock inte så långtgående som vi hade hoppats. Utredningens viktigaste slutsats är att det finns stöd i EU-fördragen för en EU-rättsakt om inresetillstånd för asyländamål, det som brukar kallas asylvisum. Utredningen föreslår därför att EU-kommissionen bör undersöka om det är möjligt att presentera ett förslag på en sådan rättsakt. Att regeringen inte har tagit några tydliga initiativ utifrån utredningens förslag är beklagligt, men inte oväntat. Våra förslag för att skapa fler lagliga vägar till Sverige och Europa presenteras nedan.

8.1 Avskaffa visumkrav

Visumkrav riktade mot länder där det pågår krig eller omfattande kränkningar av mänskliga rättigheter är en viktig del av EU:s politik för att stänga flyktingar och andra skyddsbehövande ute. Detta är ett allvarligt hot mot asylrätten. Regeringen bör därför inom EU verka för att korta ner listan över visumpliktiga länder och för att visumkrav inte ska användas för att stänga ute flyktingar. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och ge regeringen till känna.

8.2 Inför asylvisum

I dag går det inte att söka asyl i Sverige från utlandet. Ett exempel som belyst detta är de tolkar som arbetat för den svenska styrkan i Afghanistan och som sökt asyl i Sverige. De fick avslag på sina ansökningar eftersom de inte befann sig i Sverige. För att ta sig till Sverige och Europa för att söka asyl tvingas de flesta betala betydande summor till människosmugglare och utsätta sig för stora faror.

Ett förslag på laglig väg till Sverige och Europa som Vänsterpartiet länge drivit är asylvisum. Tanken är att beskickningar i hemlandet eller i tredjeland kan utfärda visum för den som vill komma till Sverige eller annat EU-land i syfte att söka asyl. Det finns dock flera praktiska problem med asylvisum. Avsaknad av en svensk beskickning i vissa länder är ett problem som delvis skulle kunna åtgärdas genom ett samarbete med andra länders ambassader, exempelvis våra nordiska grannländers. Ett sådant samarbete skulle också kunna omfatta möjligheterna att ansöka om familjeåterförening – ett annat problem för hanteringen av ärendena på beskickningarna.

Frågan har utretts i Utredningen om lagliga asylvägar som också föreslår att EU-kommissionen bör lägga fram ett förslag som möjliggör för asylvisum. EU-parlamentets utskott för medborgerliga fri- och rättigheter röstade nyligen för ett förslag om asylvisum efter säkerhetsprövning. Frågan ska behandlas i hela EU-parlamentet i november. Om det röstas igenom går det vidare till EU-kommissionen.

Vänsterpartiet menar att utfärdande av asylvisum, som komplement till det traditionella sättet att söka asyl, bör ses som en viktig möjlighet att skapa lagliga vägar att söka skydd undan förföljelse. Regeringen bör verka för att EU möjliggör införande av asylvisum. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och ge regeringen till känna.

8.3 Avskaffa flygbolagens transportörsansvar

Transportörsansvaret innebär att exempelvis flygbolag är skyldiga att betala återresan och eventuellt uppehälle för en person som saknar pass eller tillstånd, och som kommit till destinationslandet med hjälp av flygbolaget. Brott mot den lagstiftningen kan dessutom straffas med böter för flygbolaget. Artikel 26 i Schengenkonventionen och direktiv 2001/51/EG innebär ett transportörsansvar vid alla resor till Schengenområdet. Genom transportörsansvaret tvingas flygbolagen att vägra transportera alla personer som saknar giltiga identitetshandlingar och/eller visum, i de fall det krävs för inresa, eftersom de får stå för alla kostnader i de fall deras passagerare ansöker om asyl och får avslag. I praktiken hindrar transportörsansvaret således asylsökande från att ta sig in till Schengenområdet med t.ex. flyg. Konsekvensen av transportörsansvaret är att flyktingar tvingas vända sig till smugglare med sjövärdiga båtar för resa över Medelhavet, med

livet som insats. Regeringen bör inom EU verka för att transportörsansvaret avskaffas. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och ge regeringen till känna.

8.4 Öka antalet kvotflyktingar

Kvotflyktingar är flyktingar som via FN:s flyktingorgan UNHCR får vidarebosätta sig i något av de 26 länder i världen som tar emot kvotflyktingar, varav Sverige är ett. Flyktingarna väljs ut av UNHCR och varje land väljer självt hur många det vill ta emot. Kvotflyktingar bedöms vara särskilt utsatta för förföljelse p.g.a. ras, nationalitet eller annan utsatt samhällsgrupp och flygs ofta direkt från krisområdenas närhet till vidarebosättningslandet. Kvotflyktingar är den enda grupp som får permanent uppehållstillstånd enligt den tillfälliga lagen och är en av få lagliga vägar till Sverige. Tidigare tog Sverige emot mellan 1 700 och 1 900 kvotflyktingar varje år. Regeringen ökade antalet kvotflyktingar som Sverige tar emot under 2017 till 3 400, och fr.o.m. 2018 tar vi emot 5 000 per år. Detta välkomnar Vänsterpartiet, men menar samtidigt att Sverige kan göra mer. För att bestämma antalet kvotflyktingar Sverige ska ta emot krävs dock en gedigen analys och dialog med UNHCR.

9 Utvidga rätten till familjeåterförening

En av få lagliga vägar till Sverige går genom familjeåterförening. Genom lagen om tillfälliga begränsningar av möjligheten att få uppehållstillstånd i Sverige har den vägen begränsats avsevärt. Om fler familjer på flykt skulle tillåtas att återförenas, skulle det innebära att många människor slapp ta den livsfarliga vägen över Medelhavet. Att få bo ihop med sin familj är en mänsklig rättighet som har starkt skydd i internationella konventioner. Vänsterpartiet vill se en utvidgning av rätten till familjeåterförening.

9.1 Familjeåterförening i praktiken

Principen om familjens enhet fastslogs första gången 1948 i FN:s allmänna förklaring om mänskliga rättigheter. Att familjen har rätt till samhällets och statens skydd har sedan dess fastslagits i flera konventioner om mänskliga rättigheter. Enligt FN:s konvention om barnets rättigheter ska ett barns ansökan om familjeåterförening behandlas på ett positivt, humant och snabbt sätt; dessutom ska barnets bästa komma i främsta rummet vid alla åtgärder som rör barnet. Detta har införlivats i EU:s familjeåterföreningsdirektiv (2003/86/EG) som Sverige har implementerat i sin lagstiftning.

Inskränkningarna i rätten till familjeåterförening i lagen om tillfälliga begränsningar av möjligheten att få uppehållstillstånd i Sverige får mycket stora konsekvenser för människor på flykt, asylsökande och nyanlända. Endast de som beviljas asyl som flyktingar får denna rätt enligt lagen. Sverige är mest restriktivt i EU när det gäller beviljande av asyl som flykting. Endast 16 procent av syrierna, 55 procent av irakierna och 48 procent av afghanerna som fick uppehållstillstånd i Sverige 2017 fick flyktingstatus. EU-snittet är långt högre. Lagändringen innebär alltså omfattande inskränkningar i rätten till familjeåterförening.

Sedan tidigare finns stora brister i hur denna rättighet efterlevs. För att få rätt att återförenas med en familjemedlem som har fått uppehållstillstånd i Sverige måste den som är kvar i sitt hemland intervjuas vid en svensk ambassad. Den svenska ambassaden i Damaskus har sedan den 29 mars 2012 reducerad verksamhet och viserings- och migrationsfrågor hanteras av ambassaderna i grannländerna. Samtliga grannländer vars beskickningar hanterar familjeåterförening för syrier nekar också syrier inträde eller begränsar möjligheten kraftigt. Under 2017 gjorde regeringen det möjligt för syrier att ansöka om familjeåterförening i Sudan. Eftersom Sudan är det enda alternativet för syrier att söka om familjeåterförening är väntetiden lång, nästan två år, för att få en tid på ambassaden i Khartoum. Regeringen har tidigare sagt att den ska utreda frågan att möjliggöra för syrier att ansöka om familjeåterförening på ambassaden i Libanon, dit de kan få visum för intervju. Utredningen har dock dragit ut på tiden. Vänsterpartiet har lyft frågan vid flera tillfällen och menar att det är orimligt att den har tagit så lång tid att hantera och att regeringen inte prioriterar frågan högre. Att ge syrier möjlighet att ansöka om familjeåterförening vid ambassader i ytterligare andra länder de kan ta sig till, som Libanon, eller att göra ansökan helt elektronisk är två sätt att säkerställa att rätten till familjeåterförening respekteras. Dessa alternativ och ytterligare sätt bör undersökas. Regeringen bör återkomma med förslag på hur rätten till familjeåterförening kan stärkas. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och ge regeringen till känna.

9.2 Ta bort 18-årsgränsen för familjeåterförening

Utlänningslagen innehåller en 18-årsregel som innebär att uppehållstillstånd p.g.a. familjeanknytning mellan föräldrar och barn endast beviljas om barnet är under 18 år. Vänsterpartiet anser att denna bestämmelse är onödigt snäv. Om en person i familjen (begreppet familj avser i gällande lagstiftning en kärnfamilj bestående av föräldrar och barn (biologiska eller adopterade) har skyddsbehov är det sannolikt att samma sak gäller även för övriga familjen. För de flesta av oss är relationen mellan föräldrar och barn livslång, och det är orimligt att kräva att den ska avslutas just för att barnet hunnit fylla 18 år. I en situation där det som nu finns mycket få lagliga vägar för att få skydd i EU ger en vidgning av denna bestämmelse dessutom möjlighet att ge fler människor skydd utan att de ska behöva riskera livet. Regeringen bör återkomma till riksdagen med förslag om ett borttagande av 18-årsregeln i utlänningslagen. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och ge regeringen till känna.

9.3 Återinför sista-länken-bestämmelsen

Tidigare fanns en s.k. sista-länken-bestämmelse i utlänningslagen som innebar att om en enda familjemedlem var kvar i hemlandet kunde denne beviljas uppehållstillstånd för att komma till Sverige och leva med den övriga familjen här. När bestämmelsen togs bort stängdes dörren för många av dessa människor. Det finns åtskilliga exempel på kvarvarande, åldriga föräldrar som har separerats från sina vuxna barn p.g.a. att den typen av familjeåterförening har omöjliggjorts. Vänsterpartiet anser att sista-länken-bestämmelsen måste återinföras. Regeringen bör återkomma till riksdagen med förslag om ett återinförande av sista-länken-bestämmelsen i utlänningslagen. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och ge regeringen till känna.

9.4 Ändra femårsregeln för kärleksinvandring

Debatten om den s.k. tvåårsregeln för kärleksinvandring har pågått under en lång tid. Att utlandsfödda kvinnor, som misshandlats av sina män under den tvååriga provotiden för permanent uppehållstillstånd, blivit utvisade från Sverige om de brutit upp från förhållandet har upprört många. Denna rättstillämpning har alltför länge tillåtits få oacceptabla konsekvenser, t.ex. att många kvinnor sett sig tvingade att stanna kvar i förhållanden trots misshandel från mannens sida eftersom en utvisning till hemlandet skulle kunna medföra ännu värre konsekvenser för dem. Den starka kritiken, bl.a. i riksdagsmotioner från Vänsterpartiet, ledde till att den dåvarande regeringen i januari 2000 lade fram en proposition för riksdagen. Tyvärr begränsade propositionen skyddet för kvinnan till fall där det varit fråga om våld eller handlingar som inneburit allvarlig kränkning.

Vänsterpartiet påpekade i en reservation till utskottsbetänkandet att formuleringen kunde få till följd att visst våld och kränkning kunde komma att accepteras och att myndigheterna medgavs ett för stort tolkningsutrymme. Det är nu alldeles uppenbart, vilket bl.a. visats genom rapporter från Riksorganisationen för kvinnojourer och tjejjourer i Sverige (Roks) både 2009 och 2010, att detta försök att genom en lagändring rätta till den stötande rättstillämpningen har misslyckats fullständigt.

I juni 2012 publicerades utredningsbetänkandet Kvinnor och barn i rättens gränsland, SOU 2012:45. I betänkandet riktas förödande kritik mot den gällande lagstiftningen, dess tillämpning och konsekvenser för offren. De krav på förändringar av utlänningslagen för att skydda utsatta kvinnor och barn som Vänsterpartiet drivit i många år får ett starkt stöd av utredningen.

Den tillfälliga lagen om begränsade möjligheter att få uppehållstillstånd i Sverige innebär stora steg i helt fel riktning. Relationen måste numera bestå under fem års tid, utan undantag, för att den som anlänt genom anhöriginvandring ska kunna få förlängt uppehållstillstånd. Det innebär alltså att en person som misshandlas av sin partner kan stå inför valet att skickas tillbaka till det land hen flytt från, eller leva med misshandeln tills de fem åren har passerat. Det är en obegriplig ordning, som Vänsterpartiet ifrågasätter skarpt. Det finns inte heller någon motivering för den i propositionen. Att en regering som kallar sig feministisk drivit en politik med dessa konsekvenser är oförsvarbart. Regeringen bör återkomma med förslag på förändringar i bestämmelserna om anhöriginvandring i syfte att värna utsatta kvinnors situation, både i den tillfälliga lagen och i utlänningslagen. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och ge regeringen till känna.

9.5 Familjeåterförening för barn

Enligt nuvarande lagstiftning förlorar barn som beviljats asyl i Sverige rätten till familjeåterförening när de blir svenska medborgare. Vänsterpartiet ifrågasätter starkt denna ordning. Det är inte rimligt att svenska medborgare ska behandlas sämre än andra i detta avseende. Regeringen bör återkomma med förslag på lagändring avseende rätten till familjeåterförening så att barn behåller rätten till familjeåterförening när de blivit svenska medborgare. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och ge regeringen till känna.

10 Hbtq-personers rättigheter i asylprocessen

Införandet av den tillfälliga lagen har även haft stor inverkan på hbtq-flyktingars möjlighet att få uppehållstillstånd, bl.a. till följd av att skyddsgrunden alternativt skyddsbehövande tagits bort. RFSL menar att antalet avslag och avvísningar av hbtq-flyktingar har ökat sedan lagen trädde i kraft, även till länder där hbtq-personer förföljs och riskerar tortyr. Vidare beskriver de en asylprocess som brister när det gäller hbtq-personer. De måste bl.a. svara på kränkande frågor, formulerade utifrån västerländskt stereotypa och heteronormativa föreställningar om hbtq-personer, för att göra sin hbtq-identitet trovärdig. Enligt utlänningslagen 4 kap. 1 § räknas den som känner välgrundad fruktan för förföljelse p.g.a. kön eller sexuell läggning som flykting. Trots detta är det vanligt att hbtq-personer som riskerar att bli förföljda om de återvänder till sitt hemland får avslag på sin asylansökan. Migrationsöverdomstolen har inte heller tagit upp tillräckligt många fall där den asylsökande angett förföljelse p.g.a. kön eller sexuell läggning som asylskäl för att det ska ha hunnit utformas någon rättspraxis på området. Även när det kommer till förföljelse p.g.a. könsuttryck och könsidentitet är rättsläget osäkert.

En konsekvens av denna brist på praxis är att migrationsmyndigheterna kan fortsätta att utvisa hbtq-personer till länder som exempelvis Iran. Eftersom det är klarlagt att människor avrättas p.g.a. sin sexuella läggning i Iran bör asylsökande homosexuella och bisexuella iraniers fruktan anses välgrundad så länge paragrafen om dödsstraff och kroppsbestraffning finns kvar i den iranska strafflagen. Detsamma gäller alla andra länder som avrättar och bestraffar homosexuella och bisexuella p.g.a. deras sexuella läggning samt transpersoner p.g.a. deras könsidentitet och könsuttryck. Tillämpningen av utlänningslagen avviker i praktiken från riksdagens intentioner med lagen. För att komma till rätta med det här vill Vänsterpartiet att lagstiftningen förtydligas.

År 2012 presenterade RFSL rapporten Asylprövningen vid flyktingskap på grund av sexuell läggning - En analys av riskprövningen och möjligheten till skydd i hemlandet, där det konstateras att förarbetena till utlänningslagen innehåller motstridiga formuleringar gällande asyl p.g.a. sexuell läggning om den sökande dolt sin sexuella läggning i ursprungslandet. I förarbetena framgår att det kan ha betydelse för riskprövningen om någon i hemlandet har dolt sin sexuella läggning och därigenom minskat förföljelse risken. Samtidigt framhålls att ingen ska behöva dölja en så grundläggande egenskap som sexuell läggning. Detta leder till motstridiga bedömningar och tillämpningar rakt motsatta lagstiftarens intention att sexuell läggning är en grundläggande egenskap som ingen ska behöva dölja. För att säkerställa att asylsökande hbtq-personer får en rättssäker asylprövning kan vi dock inte vänta på att en tydlig praxis etableras. Utredningen av utlänningslagen bör inkludera frågan om vad som gäller i de fall en person åberopar sexuell läggning som asylskäl men har dolt sin läggning i ursprungslandet. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och ge regeringen till känna.

Vänsterpartiet har länge påtalat brister i rättstillämpningen hos Migrationsverket avseende hbtq-personer som söker asyl. Regeringen gav i augusti 2017 Migrationsverket i uppdrag att stärka den rättsliga kvaliteten i asylärenden där sexuell läggning och könsidentitet åberopas genom att stärka kompetensen och tillföra ytterligare resurser. Satsningen är mycket välkommen och behöver nu följas noga för att se om den leder till de förändringar som behövs. Enligt asylrättsjurister har den ännu inte fått genomslag.

Tolkar och tolkning är ett viktigt inslag i asylprocessen och det är därför viktigt att den tolk som anlitas av Migrationsverket i förekommande fall har sådan kompetens om hbtq-frågor att tolken kan bemöta den asylsökande på ett respektfullt sätt samt behärskar hbtq-relevanta ord. Regeringen bör säkerställa att Migrationsverket kan erbjuda tolkar med hbtq-kompetens. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och ge regeringen till känna.

11 Återvändande

Vänsterpartiet anser att beslut om av- och utvisning ska följas. Det är en viktig del av rättsordningen. Likaså att beslut fattas rättssäkert och på korrekta grunder. Till följd av att många människor sökte asyl i Sverige 2015 intensifierade regeringen arbetet för att få dem med avslag på asylansökan att lämna landet. I stället för att bygga det arbetet på kunskap om vad som fungerar har regeringen valt att driva en politik som syftar till att få människor att lämna Sverige genom att göra livet här mer outhärdligt än livet där. Det är en ogenomtänkt signalpolitik som inte kommer att få fler att återvända, utan bara leda till en ökad utsatthet och fler som lever i det skuggsamhälle som regeringen sagt sig vilja bekämpa.

Förändringen av lagen (1994:137) om mottagande av asylsökande (LMA), som innebär att den som får avslag på sin asylansökan, undantaget barn och barnfamiljer, mister rätten till bistånd och boende utgör det tydligaste exemplet på hur regeringens politik får förödande effekter. Att dra in biståndet för dem som inte följer dessa beslut kan vid en första anblick anses rimligt. Vänsterpartiet ifrågasatte dock om lagändringen skulle få de effekter som regeringen eftersträvade. Valet mellan att följa ett av- eller utvisningsbeslut är valet mellan att återvända till den plats man flytt ifrån eller stanna kvar på den plats man flytt till. Även i de fall det saknas grund för asyl flyr människor från hemska och osäkra förhållanden. Att tro att ett indraget bistånd skulle vara nog för att få dessa människor att vilja återvända är naivt. Det finns en hel del dokumenterad erfarenhet om vilken typ av återvändandearbete som fungerar, inte minst från Svenska Röda Korsets verksamhet. Dessa erfarenheter har regeringen konsekvent ignorerat. Vår bedömning var, när förslaget lades fram, att förändringen i lagen skulle resultera i att allt fler skulle leva som papperslösa i Sverige och att situationen för människor som redan var väldigt utsatta skulle bli ännu svårare. Vissa kostnader minskar i och med att rätten till bistånd och boende försvinner för den aktuella gruppen, men andra kostnader ökar eller uppstår till följd av deras utsatta levnadssituation. Kostnader som belastar kommuner, ideella organisationer och lokalsamhället.

Vi kan nu konstatera att vi hade rätt i vår bedömning. Även om lagändringen inte varit i kraft under så lång tid är resultaten nedslående och oroväckande. Svenska Röda Korset gjorde en nulägesanalys av konsekvenserna av ändringen i LMA i början av 2017 och uppmärksammade då en ökad oro och utsatthet bland de personer som berörs av lagändringen och konstaterade att allt fler asylsökande med avslag har kontaktat dem för att få stöd och hjälp. Omkring 90 procent av de berörda som Röda Korset har haft kontakt med har efterfrågat mat. Drygt 30 procent har uppgivit gravt försämrad hälsa. Det handlar framför allt om personer som inte längre har tillgång till för dem nödvändiga mediciner för att behandla till exempel cancer, diabetes eller tarmsjukdomar. Över 80 procent av de som Röda Korset mött beskriver att de mår psykiskt dåligt till följd av den situation de befinner sig i.

Rådgivningsbyrån lyfter flera fall där personer avhysts trots att de gjort allt de kunnat för att medverka vid avvisning eller utvisning. Röda Korsets erfarenheter stärker den bilden. Mer än 50 procent av de personer Röda Korset mött uppger att de inte förstår varför rätten till bistånd har upphört och att något skriftligt beslut om att biståndet upphört inte överlämnats. De har inte heller fått information om möjligheten att överklaga. I Röda Korsets rapport går också att läsa om gravida kvinnor som kastas ut på gatan till följd av lagändringen.

Röda Korset beskriver också en ökning av antalet personer som lever utanför samhällets skyddsnät till följd av lagändringen och en ökad risk för att denna grupp exploateras genom utnyttjande på arbetsmarknaden, prostitution och droghandel. Det innebär en ökad utsatthet för individen och även stora konsekvenser för samhället i stort.

I juli 2017 hade, enligt uppgifter från Migrationsverket, omkring 6 000 personer fått besked om att deras rätt till bistånd enligt LMA hade upphört. Av dem hade 700 lämnat landet frivilligt. Omkring 2 000 tros ha gått under jorden. Regeringens ambition att öka återvändandet har därmed knappast uppfyllts. Regeringen bör se över återvändandearbetet utifrån erfarenheterna från Röda Korsets arbete med återvändande. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och ge regeringen till känna.

12 Verkställighetshinder

En del av de personer som fått avslag på sin ansökan om asyl kan inte återvända. I stället för att hantera detta faktum genom att föreslå möjligheter till uppehållstillstånd för dessa människor har både Sverige och EU kommit med flera förslag på hur återvändandet ska öka genom hårdare tag och svårare levnadsvillkor för gruppen. Den uppenbara konsekvensen blir en större grupp papperslösa som lever i mycket utsatta situationer.

Varför människor hamnar i denna situation varierar. Dels kan det röra sig om statslösa som saknar anvisat mottagarland som ser sig vara folkrättsligt förpliktiga att bevilja inresetillstånd. Dels kan en stat av politiska skäl vara ovillig att låta en medborgare återvända. En persons medborgarskap kan också ha dragits tillbaka eller så kan det vara omöjligt att ta sig till det anvisade mottagarlandet eller mycket svårt att få inresetillstånd.

I november 2016 tillsatte regeringen en utredning för att kartlägga förekomsten av och rättstillämpningen i ärenden om uppehållstillstånd där ett beslut om avvisning eller utvisning inte kan verkställas av praktiska skäl utanför den enskildes kontroll. Utredningen presenterades i november 2017 och visar att kraven på individen att bevisa att det finns praktiska hinder för återvändande är orimligt höga. Så är det även i fall där det i stort sett är omöjligt att få fram godtagbar dokumentation gällande praktiska hinder. Vidare godtar Migrationsverket sällan den dokumentation som lämnas. Möjligheterna att få stanna i Sverige p.g.a. praktiska hinder efter ett beslut om av- eller utvisning är mycket små, det handlar om drygt 10 personer per år.

Svensk lagstiftning ger möjlighet att bevilja uppehållstillstånd p.g.a. praktiska verkställighetshinder. Trots det befinner sig ett antal personer i en situation där avvisnings- eller utvisningsbeslut inte går att verkställa men där uppehållstillstånd inte beviljas. Utredningen föreslår bl.a. ett förtydligande av lagstiftningen så att den vars

avvisnings- eller utvisningsbeslut inte kan verkställas av skäl som ligger utanför individens kontroll beviljas uppehållstillstånd. Den föreslår också att frågan om statslösa rättsliga ställning utreds vidare. Tyvärr har regeringen inte tagit något av utredningens förslag vidare.

Vänsterpartiet menar att det borde ligga i alla länders intresse att motverka en lagstiftning, vare sig den är svensk eller EU-rättslig, som för med sig att fler människor tvingas leva som papperslösa. Trots det får både Sveriges och EU:s politik just de konsekvenserna. Vi menar också att det är olyckligt att regeringen inte agerat utifrån de konstruktiva förslag som utredningen presenterat, utan i stället fortsätter på den inslagna och repressiva vägen. Regeringen bör återkomma med förslag utifrån SOU 2017:84 Uppehållstillstånd på grund av praktiska verkställighetshinder och preskription. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och ge regeringen till känna.

Jonas Sjöstedt (V)

Jens Holm (V)

Birger Lahti (V)

Mia Sydow Mölleby (V)

Christina Höj Larsen (V)

Maj Karlsson (V)

Karin Rågsjö (V)

Linda Westerlund Snecker (V)